

Univ. prof. dr. Karel Laštovka :

Republikace právních norem před převratových.

I. Profesorský sbor právnické fakulty university Komen-
ského v Bratislavě předložil r. 1935 veřejnosti M e m o r a n -
d u m o p o t ř e b ě u n i f i k a c e p r á v n í h o ř á d u v č s l .
r e p u b l i c e . (Sr. Průdy čís. 7/1935.)

Memorandum bylo ve veřejnosti příznivě přijato a i vlád-
ní kruhy věnovaly mu ve svých oficiálních projevech po-
zornost a s potřebou unifikace projevíly plný souhlas.

V memorandu požaduje se sub I.) r e p u b l i k a c e
p ř e d p ř e v r a t o v ý c h n o r e m v j a z y k u s t á t n í m a s u b
II.) u n i f i k a c e p r á v n í h o ř á d u . Z celého kontextu
jest však patrné, že hlavním a prvním účelem memoranda
bylo upozorniti na to, že jest třeba provésti v prvé řadě
s nejdříve urychlením rozsáhlou unifikaci právního řádu v
celé republice, při čemž bylo navrhováno,

- a) které obory právní nutno co nejdříve unifikovati,
- b) jak má býti unifikace prováděna,
- c) jak má býti zjednáno pro ní právní podklad.

Vedle toho, ale spíše jen pro d o č a s n o u dobu, bylo
v memorandu doporučováno, aby byly dosud platné předpi-
sy rakouské a uherské vydány, tedy republikovány v jazyku
státním a to jednak z důvodů prestižních, jednak z důvodů
praktických pro pokračující neznalost jazyka německého a
maďarského, v nichž normy byly vydány a posléze i proto,
aby byla odstraněna dosavadní nevhodná a někdy grotesk-
ní novelisace, kteráž způsobila, že v autentickém textu ji-
nojazyčném se vyskytují jednotlivá slova nebo věty a od-
stavce v jazyku státním. Při tom byl v memorandu navr-
hováno tento postup:

a) Při všech nových zákonech, kterými se znění dosa-
vadních rakouských nebo uherských zákonů mění, budiž zá-
roveň celý nyní platný text starého zákona a všech platných
prováděcích nařízení k němu vydán v jazyku státním jako
autentickém.

b) Dosud platné zákony a nařízení rakouská a uherská,
v prvé řadě ty, jež byly po roce 1848 vydány, budtež přelo-
ženy do jazyka státního a vydány nejlépe ve zvláštní pří-

loze ke Sbírce zák. a nař. a to na základě zmocnění zvláštního zákona, který by zejména ustanovoval: »Pokud platí zákony (a ovšem i nařízení) v této příloze uvedené, platí ode dne účinnosti zákona ve znění v jazyku státním v této sbírce vydaném«. Zákony a nařízení měly by býti vydány současně v jazyku českém i slovenském. Redakci textovou by mohlo obstarati ministerstvo unifikace v dohodě s příslušnými resorty.

c) Pokud jde o normy, vydané v zemských zákonících zemí českých a statuty župní na Slovensku a Podk. Rusi, bylo by účelné, aby v zemích českých byly dosud platné zemské zákony a normy vydány ministerstvem vnitra ve zvláštní sbírce a aby na Slovensku a Podk. Rusi byly příliš četné statuty o jednotlivých oborech právních zrevidovány po případě nahrazeny statuty novými pro celé Slovensko resp. Podk. Rus platnými. Pokud známo, zemské úřady na Slovensku a Podk. Rusi se práce té již ujaly.

II. Otázkou v y h l á š e n í dosud platných předpisů rakouských a uherských v jazyku státním se podrobně a kriticky zabýval nedávno zemřelý min. rada min. vnitra dr. Kalousek, v článku: O vyhlásování předpřevratových norem v jazyku státním (vyšlo v Právniku čís. 5 a 6 roč. 1936). Kalousek nejprve upozorňuje, že »a u t e n t i c k ý text předpřevratových norem máme jen v nepatrné části i v jazyku československém; úřední, avšak n e a u t e n t i c k ý text oněch norem v jazyku českém a slovenském máme sice v rozsáhlé míře, avšak překlady ty vyhovují jen z části«. Zjev tento vyžaduje nápravy.

Kalousek rozhodně se vyslovuje proti tomu, aby byly prostě přeloženy a republikovány buď všechny sbírky, v nichž byly před převratem právní normy publikovány neb aspoň nejdůležitější z nich totiž zákoníky rakouský a uherský a aby byly přeloženy buď všechny a celé nebo jenom ty předpisy, jež dosud částečně u nás platí. »Bylo by to československé vydání původních zákoníků po případě vykuchaných.« Proto nutno republikaci upravit tak, že by bylo přihlíženo vhodným způsobem ke změnám, jež na nich provedlo pozdější zákonodárství.« To by se mohlo státi způsobem dvojím,

a) buď tak, že, byla-li určitá norma později změněna, byly by republikovány v č a s o v é m p o ř a d í za sebou všechny dotčené normy, avšak jen, pokud dosud platí (eventualita I.);

b) nebo tak, že by byly všechny změny sloučeny v jediný celek republikováním konečného znění původní normy (eventualita II). Ovšem normy nebylo by účelné resp. možno republikovati ve sledu chronologickém nýbrž dle příbuznosti obsahu. »Určitý svazek republikační

sbírkou by obsahoval všechny normy z určitého oboru na př. z oboru správy policejní, zdravotní atd. a to buď tak, že by byly vždy za sebou uveřejněny normy se doplňující (eventualita I.) nebo že by změny a doplňky byly organicky včleněny do normy původní (eventualita II.).«

Které z obou republikačních norem by měla být dána přednost, záleží na tom, »jakým způsobem byly fakticky jednotlivé normy novelisovány.« Pro normy, kde jedinou základní normou jest upravena určitá materie a tato norma nebyla později buď vůbec měněna nebo jen nepatrně novelisována (na př. právo spolkové a shromažďovací), hodí se eventualita II, u norem, kde jedinou základní normou jest upravena určitá právní materie a tato norma byla později podstatně měněna (na př. rakouské právo tiskové), bylo by in concreto rozhodovati se mezi eventualitou I. a II., posléze pro normy, kde určitá právní materie jest od počátku upravena v celé řadě norem, jež byly později měněny (na př. české matriční a úřednické předpisy), hodí se eventualita I, a někdy by tu bylo třeba republikovati jednotlivé normy v plném znění, třeba platí jen částečně. Tyto úvahy vedou Kalouska k tomu, že se vyslovuje proti rozsáhlé republikaci předpřevratových norem a že ji nanejvýše doporučuje jen v míře omezené.

A tu se Kalousek zabývá problémem, jak formálně by tato republikační v této míře omezené měla být provedena. Kalousek zjišťuje, že k republikaci u nás docházelo u zákonů často novelisovaných, takže jejich konečný text se stal velmi nepřehledným a těžko zjištělným, tedy z důvodů přehlednosti textu. A tu se v právu objevují 3 druhy republikace.

a) Ministr (vláda) jest v zákoně naposled novelovaném zmocněn, aby sestavil a ve Sbírce zákonů vyhlásil úplné znění zákona v úpravě provedené pozdějšími zákony. Republikace byla pak provedena ve formě zvláštní ministerské vyhlášky jako samostatné číslo Sbírky. (Srov. na př. 123/1933, 30/1934, 189/1934.)

b) Vládě bylo uloženo, aby ve Sbírce vyhlásila úplné znění zákona zároveň s ním jako jeho přílohu. (Srov. na př. 125/1927, 126/1927.) V případě a) i b) nešlo ovšem o překlad, nýbrž o sloučení dosavadních několika zákonů popřevratových vydaných již v jazyku státním v jedno úplné znění.

c) V novelovaném zákoně se prostě praví, že příloha k němu obsahuje autentický text určité normy předpřevratové (srov. zák. 50/1923 a 51/1923). Tento způsob doporučuje Kalousek i pro republikaci norem předpřevratových, má-li být československý text autentickým; ovšem to předpokládá, že každá republikovaná norma nebo skupina musí být kryta zvláštním zákonem (zákonem plášťovým) a to tak, že by buď

při novelisaci určitého předpřevratového zákona bylo zároveň uveřejněno jeho konečné znění jako příloha dotyčné novely nebo, že by byl vydán zvláštní zákon jen za tím účelem, aby mohl býti uveřejněn v příloze k němu autentický text toho kterého zákona resp. skupiny zákonů. Naproti tomu Kalousek se vyslovuje proti nějakému v š e o b e c n é m u zákonu zmocňovacímu, ať již by to byl obyčejný zákon (jak navrhuje memorandum) nebo zákon ústavní (jak navrhuje ministerstvo unifikací). Není pochyby, že, byla-li republikace provedena na základě zákonného zmocnění samostatnou vyhláškou nebo nařízením nebo i v příloze k novelovému zákonu, (ale bez autentického textu), že jest vždy soudům ponecháno zkoumati, zda republikace ta souhlasí se zákonným zmocněním zejména po té stránce, zda byl text správně přeložen a zda, bylo-li přihlíženo při republikaci i k pozdějším změnám, nebylo snad změněno více než-li zákon dovoluje.

Otázkou jest, jak by tento nedostatek mohl býti odstraněn. Kalousek soudí, že vždy by musel býti na základě zmocnění určitého zákona jako příloha tohoto zákona vyhlášen nyní platný autentický text.

Po mém soudu vše záleží na formulaci tohoto zákonného zmocnění, tak, že by po případě nebylo třeba, aby byl autentický překlad vždy součástíkou zákona jako jeho integrující příloha, ale jsem si vědom obtíží formulace tohoto zákonného zmocnění a i toho, že by se zákonodárny sbor k příliš dalekosáhlému zmocnění sotva odhodlal.

Obtíže s takovouto republikací spojené vedou proto Kalouska k tomu, že doporučuje, aby »na místo pořízení autentického textu předpřevratových norem v úpravě provedené pozdějším zákonodárstvím se přikročilo pouze k v y d á n í ú ř e d n í m u n e b a s p o ň p o d ú ř e d n í m d o h l e d e m důležitých předpřevratových norem v jazyku českém (slovenském) přihlízejíc při tom ke změnám později nastalým«. Jakýmsi vzorem může tu býti rakouský Rechtsarchiv des Burgenlandes nebo naše Sbírka zákonů a... pro státní službu stavební. Nejde tu o vydání autentické, nýbrž jen o vydání o f i c i e l n í h o překladu, při čemž autentický text zůstává nedotčen.

III. Jemná, kritická studie Kalouskova zasluhuje vši pozornosti. Dr. Kalousek se vyslovuje rozhodně pro urychlenou unifikaci právního řádu a to moderními úpravami každé materie a v tom se memorandum s ním plně shoduje. Co do další otázky (více podružnější), totiž autentický republikace norem předpřevratových v jazyku státním, Kalousek nepokládá ji nyní po 18ti letech trvání republiky sice již za zvláště důležitou, než přece jen významnou, ale doporučuje, aby byla republikace prováděna v m í ř e o m e z e n é

»od případu k případu buď při novelisaci určitého zákona předpřevratového nebo po případě i zcela samostatně«. — »Ovšem i zde by bylo lze se řídití určitým plánem a bylo by možno republikaci prováděti ve větším poněkud měřítku, než dosud. Velikých výsledků ovšem na tomto poli očekávati nelze.«

Memorandum shoduje se s Kalouskem, že žádá jako on, aby při každé novelisaci předpřevratového předpisu byl vždy vyhlášen i celý nyní platný text, naproti tomu šlo dále (než-li Kalousek) v tom, že požadovalo, aby dosud platné zákony rakouské a uherské byly přeloženy do jazyka státního a překlad prohlášen zvláštním zákonem za *a u t e n t i c k ý*. Kalousek uvádí, že by republikace v jazyku státním jako autentickém vyžadovala nepoměrně veliké a zodpovědné práce a dlouhé doby, že by mohla, byla-li by provedena, ohroziti další moderní unifikaci a petrifikovati dosavadní dualismus, poněvadž by úředníci museli se věnovati překládání a byli tak oddalováni od vlastní práce unifikační a posléze že postupujícím zákonodárstvím dualistických norem podstatně ubývá.

Námítky Kalouskovy čerpané ze zákonodárné a úřední praxe musíme uznati za oprávněné. Proto se i nám zamlouvá návrh Kalouskův, aby byly na místo republikace předpřevratových norem v autentickém jazyku státním vydávány raději *o f i c i á l n í p ř e k l a d y* důležitých předpřevratových norem v jazyku státním, ovšem s přihledem k změnám později nastalým. Praktického účelu, který byl v memorandu sledován, totiž aby úřady i občanstvo měly po ruce text předpřevratových norem v jazyku státním, by při oficiálních překladech bylo také docíleno, ale věc by bylo lze provésti mnohem rychleji.

Překladů norem předpřevratových máme totiž dosti, ovšem ne všechny zcela správné a sluší proto schvalovati předpis uherský, že vydávání pouhých překladů zákonů a nařízení (nekomentovaných) bylo vyhraženo jen ministerstvu. Šlo by jen o to, aby byly pořízeny nové správné překlady, po případě dosavadní překlady byly odborně revidovány a revidovaný překlad prohlášen za oficielní. Tím by bylo dostatečně vyhověno dané potřebě; vidíme na příklad, že v praxi se skoro výlučně již jen v překladu používá i zákonů rozsáhlých na př. zákoníka občanského, soudního i exekučního řádu a pod. a ku textu autentickému se sahá jen výjimečně. Vydání oficielních překladů jest zvláště nutno, jak správně uvádí Kalousek, při právu uherském na Slovensku platném, kde některé překlady jsou dosti nepřesné a překlady zejména nařízení a statutů nám vůbec chybějí. Ovšem vydávání překladů musí býti vhodně *o r g a n i s o v á n o*. Vydávání by musilo býti soustředěno u některého

ministerstva (vnitřní nebo unifikace) a po případě ve spojitosti se zařízením, které se právě v komisi pro z hospodárnění správy projednává. Projektuje se totiž zřízení ústředního místa, kde by normy v republice Československé dosud platné byly vedeny v stálé evidenci v jazyku autentickém i státním a to chronologicky i po stránce obsahové a odkud by úřady i strany mohly dostati přesné poučení o tom, zda a pokud ta která norma platí. Má to býti tak zvaný *legislativní archiv* a spojení jeho s vydáváním oficiálních překladů norem předpřevratových bylo by jistě věci na prospěch.

Ovšem vždy třeba vycházeti z toho, že překlady třebas oficiální nemají a nesmějí býti ničím jiným než *prechodnou výpomocí* pro pohodlí úřadů i občanstva a že tedy nesmějí snad vésti k petrifikaci dualismu a retardaci unifikace, nýbrž naopak že zákonodárství musí míti stále na mysli vůdčí princip, že jednotu a moderní unifikace právního řádu pro celou republiku jest věcí hlavní, kterou třeba sledovati s největší důsledností a rozhodností, a že třeba tedy využíti každé příležitosti, aby byly zásadně na místo různých předpřevratových norem vydány nové jednotné zákony pro celou republiku a jen výjimečně, nebylo-li by to možno, a bylo nutno jen novelovati předpřevratové zákony, aby při novelisaci takové byl vždy vydán nový platný text jako autentický.

JUDr. Arnošt Moškovič, adv. osnovník, Vranov n/T.:

Kurátorské útraty v odvolacom a dovolacom pokračovaní.

I. Rozhodnutím čís. Rv III 324/27 (Cs. J. rok 1928, str. 314) zahájil najvyšší súd novú prax ohľadne poskytnutia preddavku na kurátorské útraty, vypovedajúc zásadu, že § 434 osp. sa na dovolacie pokračovanie nevzťahuje. Ten istý princíp je vyslovený aj v rozhodnutí čís. Rv III 195/1928, pojatom pod čís. 96 do Úradnej zbierky, kde právna veta znie: »§ 434 osp. v dovolacom pokračovaní neplatí.«

Svoje stanovisko odôvodňuje n. s. takto: »Podľa § 543 osp. v otázke útrat dovolacieho pokračovania má byť použitý § 508 osp.; tento paragraf dovoľáva sa len ustanovení §§ 424—433 osp. z čoho plynie, že § 434 osp. v dovolacom pokračovaní neplatí.«

Ponevác však § 508 osp. upravuje otázku útrat odvolacieho pokračovania, plynie z horejšieho odôvodnenia samo sebou aj to, že § 434 osp. neplatí ani v odvolacom pokračovaní, čo aj vyslovil najvyšší súd v rozhodnutí čís. Rv IV 304/34 uverejnenom v Cs. J. rok 1935, str. 326.

Podľa tejto praxe teda nezaväzujú odvolacie a dovolacie súdy tú sporovú stranu, procesný úkon ktorej bol príčinou vymenovania kurátora — pravidelne je to žalujúca strana — aby poskytla preddavok na útraty odvolacieho resp. dovolacieho pokračovania, pochádzajúce z menovania kurátora — pravidelne pre žalovanú stranu na neznámom mieste sa zdržujúcu —.

Ako ukazujú rozhodnutia najv. súdu čís. Rv III 681/33, Rv III 1111/33 a Rv IV 612/33 stala sa táto — dľa môjho skromného názoru na nespráv-